

Edith Whartonová

Dům
radovánek

Díl I.

Edith Whartonová

Dům radovánek

Díl I.

Edith Whartonová

Dům radovánek

Díl I.

Translation © Jana Srbová, 2014
Editor © Josef Pepson Snětivý, 2014
Postface © Josef Pepson Snětivý, 2014

Picture on Cover © Samphotostock.cz, 2014
Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Laňková, 2014

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2014

ISBN 978-80-7475-036-6

Kapitola I.

Selden se překvapeně zastavil. V odpoledním shonu na nádraží Grand Central mu padl zrak na slečnu Lily Bartovou – a byl to osvěžující pohled.

Bylo pondělí začátkem září a on se vracel do práce poté, co si ve spěchu odskočil na venkov; co však v tuhle dobu dělala ve městě slečna Bartová? Pokud opravdu chtěla chytit nějaký vlak, soudil by, že se právě přemísťuje mezi jedním a druhým z oněch venkovských sídel, jež soupeřily o její přítomnost, když teď v Newportu skončila sezona. Těkvavý výraz její tváře ho však mátl. Zůstala stát stranou hlavního proudu lidí a nechávala jej protékat kolem sebe k nástupišťům či na ulici. Selden pozoroval její nerozhodný výraz – což ovšem mohlo být, říkal si, pouze maskování nějakého zcela konkrétního záměru. Náhle si byl jistý, že tu tahle žena na někoho čeká, ačkoli by jen stěží dokázal říct, proč si to myslí. U slečny Lily Bartové to však nebylo nic

nového: bylo pro ni příznačné, že neustále vzbuzovala nějaké spekulace o tom, že i její nejprostší činy a jednání jsou důsledkem jakýchsi dalekosáhlých záměrů. Nikdy ji vlastně neviděl jinak, než že o něco projevovala alespoň nepatrný zájem.

Zvědavost ho popíchla k tomu, aby se odchýlil od přímé cesty k východu; vykročil jejím směrem. Věděl, že pokud bude jejím přáním zůstat neviděna, dokáže před ním ucouvnout a vyhnout se tak setkání. Pomyšlení na to, že ji vlastně vystavuje zkoušce, ho pobavilo.

„Pan Selden – to je ale šťastná náhoda!“

Vykročila k němu s úsměvem, téměř dychtivá ve svém odhodlání zastavit ho. Jeden či dva lidé, kteří je míjeli, zpomalili, aby se podívali, protože slečna Bartová byla zjevem, který dokázal upoutat dokonce i předměstského cestujícího, který doháněl svůj poslední vlak.

Selden ji ještě neviděl tak rozzářenou. Její svěží tvář, vyjímající se na pozadí tlumených odstínů davu, ji činila nápadnější než v plesovém sále. Pod tmavým kloboukem se závojíčkem Lily znovu nabývala dívčí jemnosti a neposkvrněného jasu, který se už začínal vytrácet – po jedenácti letech ponocování a neúporného tančení. Opravdu to už bylo jedenáct let? Selden si s podivem uvědomil, že uvažuje nad tím, zda již slečna Bartová skutečně dosáhla svých devětadvacátých narozenin, které jí její soupeřky tak rády připisovaly.

„Taková náhoda!“ zopakovala. „To je od vás hezké, že jste mě přišel zachránit!“

Odvětil vesele, že udělat něco takového je jeho životním posláním, a zeptal se jí, jakou podobu by taková záchrana měla mít.

„Ale v podstatě jakoukoli – třeba si se mnou sedněte na lavičku a něco mi povídejte. Člověk prosedí celé hodi-

ny na plese, tak co bych jednou neposeděla, než mi pojede vlak? Však tu není o moc větší horko než v zimní zahradě u paní Van Osburghové a některé ženy tady ani nejsou o moc ošklivější.“ Rozesmála se nad vlastními slovy a vysvětlila, že je na cestě z Tuxeda do Bellomontu, k Trenorovým; vlak do Rhinebecku ve čtvrt na čtyři jí ale ujel. „A další jede až v půl šesté,“ povzdychla s pohledem na maličké zdobné hodinky mezi svými krajkami. „Dvě hodiny čekání! Nevím, jak s nimi naložit. Moje služka pro mě dopoledne obstarala nějaké nákupy a do Bellomontu odjela už v jednu hodinu. Dům mé tety je zavřený, a já tady ve městě neznám živou duši.“ Přelétla žalostným pohledem nádraží. „Ba ne, je tady větší vedro než u paní Van Osburghové. Jestli máte chvilku času, vezměte mě někam na vzduch.“

Prohlásil, že je jí plně k dispozici: takovéto dobrodružství bral jako své rozptýlení. Lily Bartovou si coby pozorovatel pokaždé vychutnával. On sám byl díky svému způsobu života vždy zcela mimo sféru jejího zájmu, a tak ho nyní pobavilo, jak ho svým návrhem na chvíli vtáhla do nečekané intimity.

„Nechtěla byste zajít k Sherrymu na šálek čaje?“

Nejprve se souhlasně usmála, vzápětí však udělala nepatrnou grimasu a jeho návrh zvesela zamítla:

„V pondělí přijíždí do města takových lidí – člověk si může být jistý, že u Sherryho narazí na spousty starých otravů. Samozřejmě, mně je už tolik, že by to ani žádný rozdíl nebyl, kdybych se tam objevila také, jenže – i když *já* jsem dost stará, *vy* ještě ne!“ Zasmála se a pokračovala: „Dala bych život za kapku čaje – ale copak tu není nějaké klidnější místo?“

Oplatil jí její živý úsměv. Její úsudek ho bavil téměř tolik jako její neopatrnost; byl si jistý, že obojí je součástí téhož pečlivě vypracovaného plánu.

„Možnosti New Yorku jsou poněkud skrovné,“ řekl, „ale nejdřív seženu bryčku a pak něco vymyslíme.“ Vedl ji zastupem výletníků, vracejících se z prázdnin, podél dívek s nažloutlou pletí a v groteskních kloboucích, mezi ženami s plochou hrudí, které se usilovně snažily osvěžit vějíři z palmových listů či kolem sebe alespoň vířily vzduch stránkami novin. Bylo vůbec možné, že patřila ke stejné rase? Ponurá nálada a hrubost tohoto průměrného vzorku ženství dávala Seldenovi pocit, jak moc se od nich Lily Bartová odlišuje.

Rychlý deštík před krátkou chvílí ochladil venkovní vzduch; mraky stále ještě visely nad svěží, vlhkou ulicí.

„To je příjemné! Pojdme se trochu projít,“ řekla, když vyšli z nádražní budovy.

Zabočili do Madisonské ulice a pomalým tempem se vydali severním směrem. Kráčela lehkými, dlouhými kroky, a on si vedle ní uvědomoval, jaké báječné potěšení je být v její blízkosti. Bylo skvělé pohlížet na její jemně modelované ouško, na vlnu vlasů, zvedající se nad čelem – bylo to dílo něčí dovednosti? –, na linii jejích hustých, černých řas. Všechno na ní bylo plné života i krásy; vyzařovala z ní jak síla, tak jemnost. Najednou ho přepadl nejasný nápad, že to muselo stát hodně, stvořit takovou bytost, že snad musela být nějakým záhadným způsobem obětována celá spousta bezvýznamných a škaredých lidí, aby mohla vzniknout ona. Byl si vědom, že to, co ji tak odlišuje od okolního ženského stáda, jsou především její vnější vlastnosti: jako by prostou hlínu polili jemnou glazurou vybrané krásy. Nakonec však takové připodobnění pustil z hlavy, protože ho neuspokojilo – z obyčejného materiálu se dokonalý model vytvořit nedá, říkal si; a což není také možné, že i z výborného materiálu okolnosti někdy vymodelují postavu zcela jalovou?

Právě když ve svém hloubání došel k tomuto bodu, mračky se roztrhly a zasvítilo slunce. Lily otevřela slunečník a učinila tak přítrž jeho potěšení. O chvíli později se zastavila a hluboce si povzdechla:

„Ach bože, je mi takové horko a mám hroznou žízeň – ten New York je tak příšerný!“ Sklesle se rozhlížela nahoru a dolů bezútešnou hlavní třídou. „Jiná města si v létě oblečou to nejlepší, co mají, ale New York, zdá se, zůstává pořád jen v košili.“ Zabloudila pohledem do jedné z vedlejších ulic. „Podívejte, někdo tady byl natolik lidský, že tu zasadil pár stromů. Pojďme na chvíli do stínu.“

„To jsem rád, že máte uznání pro mou ulici,“ řekl Selden, když zahýbali za roh.

„To je vaše ulice? Tady bydlíte?“ Se zájmem si prohlížela řadu nových domů s průčelími z vápence a cihel. Jejich různorodost byla poplatná americké touze po novotách a nezvyklostech, ale vlastně byla docela osvěžující a domy se svými plátěnými markýzami a květinovými truhlíky vypadaly přívětivě a pohostinně.

„V tomhle domě? *The Benedick*, ach ano. To je ale pěkná stavba! Myslím, že jsem takovou ještě nikdy neviděla.“ Pozorovala obytný dům na opačné straně ulice; pyšnil se vchodem s mramorovým obložením a pseudo-georgiánským průčelím. „Která okna jsou vaše? Tamta s těmi staženými markýzami?“

„Ano, ta nahoře, v nejvyšším patře.“

„A ten roztomilý balkonek je váš? Tam bude asi příjemný chládek!“

Chvíli mlčel a pak navrhl:

„Však se tam pojdte podívat. Šálek čaje vám dokážu připravit také – a žádní otravové tam nebudou.“

Zrudla – pořád ještě se uměla začervenat v pravý čas –, ale pak přijala návrh tak lehce, jak jej on podal.

Edith Whartonová

„Proč ne? Je to velice lákavé – risknu to,“ prohlásila.

„Ó, já nejsem nebezpečný,“ odpověděl stejně lehkým tónem. Ve skutečnosti se mu ještě nikdy tolik nelíbila jako v tuto chvíli. Věděl, že jeho pozvání přijala bez postranních myšlenek: on žádnou figurkou v jejích propočtech nikdy nebyl, a tak ho její spontánní souhlas překvapil a téměř pozvubil.

Na prahu se chvilku zastavil, než našel klíč.

„Nikdo tu není. Mám ale sluhu, který dochází ráno, a tak je docela možné, že už vše potřebné na čaj připravil. Možná přinesl i nějaký koláč.“

Uvedl ji do úzké předsínky, jejíž stěny byly vyzdobeny starými tisky. Všimla si kupky dopisů a lístků s poznámkami, které se vršily na stolku mezi jeho rukavicemi. Pak už se ocitla v malé knihovně, tmavém, ale příjemném pokoji. Kolem stěn se táhly police s knihami, na zemi ležel domácí vybledlý turecký kobereček; psací stůl byl plný nepořádku, ale na nízkém konferenčním stolku u okna byl přichystaný – jak předpověděl – čajový podnos. Větrník, který se venku zvedl, rozvlnil mušelinové záclony a vnesl dovnitř svěží vůni rezedy a petúnií, rostoucích v truhlíku na balkoně.

Lily se spokojeným výdechem klesla do jednoho z ošoupaných kožených křesel.

„Musí to být nádherné, mít takovéhle místo jen pro sebe! Je to mizérie, být ženou.“ Opřela se pohodlně a vychutnávala si pocit, že může svobodně projevit svou nespokojenost.

Selden štrachal v kredenci: hledal koláč.

„Jak známo, existují i ženy,“ poznamenal, „které si užívají svého práva vlastnit byt.“

„No jistě – guvernanky anebo vdovy. Nikoli mladé dámy – ne ty ubohé, nemajetné slečny na vdávání!“

„Divila byste se, ale já znám i jednu slečnu, která bydlí ve vlastním bytě.“

Překvapeně se napřímila: „Opravdu?“

„Opravdu,“ potvrdil. Konečně přestal s pátráním po koláči a otočil se k ní.

„Ach tak, vy myslíte Gertu Farishovou,“ usmála se – či spíš trochu ušklíbla. „Ale já jsem mluvila o slečnách *na vdávání* – a kromě toho, ten její mrňavý byt je hrozné místo, a nemá ani služku, a k jídlu vždycky podává takové podivné věci. Její kuchařka jí i pere, a všechno jídlo chutná po mýdle. Nesnáším to tam, abyste věděl.“

„Tak tam nemáte chodit na jídlo v těch dnech, kdy perou,“ řekl Selden; krájel přitom koláč.

Oba se zasmáli. Selden přiklekl ke stolku, aby zapálil plamen pod čajníkem. Ona zatím odměřila a nasypala čaj do malé konvice se zelenou glazurou. Pozoroval její ruku, hladkou, jako by byla ze slonoviny, drobné růžové nehty a safírový náramek, který se jí svezl na zápěstí, a náhle ho zasáhla ironie jeho návrhu, aby žila tak, jak si zvolila jeho sestřenice Gertruda Farishová. Lily byla tak očividnou obětí kultury, která ji stvořila, že mu najednou články jejího náramku připadaly jako želízka, která ji poutají k jejímu osudu.

Zdálo se, že mu čte myšlenky. „To ode mě bylo ohavné, jak jsem mluvila o Gertě,“ řekla s půvabnou lítostí. „Zapomněla jsem, že je to vaše sestřenice. Jenže, víte, my dvě jsme každá úplně jiná: ona chce být dobrá, já chci být šťastná. A kromě toho: ona má svobodu, a já ne. Kdybych ji měla, troufám si tvrdit, že bych byla šťastná i v tom jejím bytě. Musí to být čirá blaženost, když si někdo může rozestavět nábytek, jak se mu líbí, a vyházet do smetí všechny příšernosti. Kdybych tohle mohla provést se salonem mé tety, hned bych byla lepší žena – tím jsem si jistá.“

Edith Whartonová

„Je to opravdu tak zlé?“ zeptal se soucitně.

Usmála se na něj přes čajovou konvici, kterou právě držela v ruce.

„To jen ukazuje, jak málo tam chodíte. Proč se neukážete častěji?“

„Když jsem u vás, není to proto, abych si prohlížel nábytek paní Penistonové.“

„Nevymýšlejte si,“ řekla. „Nechodíte k nám vůbec. A přitom, když se vidíme, vycházíme spolu tak dobře...“

„Možná je to právě proto,“ reagoval pohotově. „Obávám se, že tu nemám žádnou smetanu – nevadilo by vám vzít si místo ní plátek citronu?“

„Ne, tak to bude mnohem lepší.“ Počkala, než nakrájel citron, a upustila pak tenký plátek do svého šálku s čajem. „Ale ani tak to není důvod,“ nehodlala se pustit tématu.

„Důvod k čemu?“

„K tomu, abyste nikdy nepřišel.“ Naklonila se kupředu; v jejích kouzelných očích zahlédl stín rozpačitosti. „Kéž bych tak věděla – kéž bych do vás viděla! Jistěže vím, že existují muži, kterým se nelíbím – to člověk pozná na první pohled. A jsou i takoví, kteří se mě bojí: mají strach, že se za ně chci provdat.“ Dívala se mu s úsměvem zpříma do tváře. „Ale nemyslím si, že se vám nelíbím – a pochopitelně si nemůžete myslet, že bych si vás chtěla vzít.“

„Jistě, z toho vás nepodezřívám,“ přitakal.

„Dobrá, proč tedy – ?“

Už předtím si přenesl svůj hrneček s čajem ke krbu; nyní se s pobaveným úsměvem opíral o krbovou římsu a díval se na Lily, uvelebenou v křesle. Provokativní pohled jejích očí jeho pobavení ještě zvýšil – nikdy by si o ní totiž nepomyslel, že bude plýtvat střelným prachem na tak bezvýznamný cíl. Možná se dívky jejího typu ani

nedokážou bavit jinak, říkal si, než že všechnu konverzaci převedou do osobní roviny. V každém případě byla Lily mimořádně hezká; pozval ji na čaj a musí dostat tomu, co se od něj očekává.

„No, a co když právě *to* je tím důvodem?“ prohodil po chvíli váhání.

„Ale co?“

„Skutečnost, že si mě nechcete vzít. Možná tento fakt nepovažuji za zvlášť silnou pohnutku k tomu, abych vás navštěvoval.“ Cítil, jak mu po páteři přeběhlo lehké zachvění, že si tohle dovolil říct, ale začala se smát, a tak se uklidnil.

„Drahý pane Seldene, tohle se k vám nehodí. Je od vás hloupé naznačovat, že mě milujete, a vy přece nejste hloupý.“ Opřela se o opěradlo křesla a usrkla čaje s tak kouzelnou nezaujatostí, že kdyby byli v salonu její tety, snad by se jí pokusil její dedukci vymluvit.

„Copak nevidíte,“ pokračovala, „že je kolem mě dost mužů, co mě zahrnují lichotkami, ale to, co já chci, je opravdový přítel, který se nebude bát říct mi i nepříjemnou věc, když to bude zapotřebí? Párkrát mě už napadlo, že byste takovým přítelem mohl být vy – ani nevím, jak mi to přišlo na mysl, leda snad proto, že nejste ani ješita, ani nevychovanec. Nemusím před vámi nic předstírat, ani se mít na pozoru.“ Jak mluvila, stával se její hlas čím dál vážnějším; když se odmlčela, zůstala na něj hledět s výrazem, jaký mívají děti, když je něco tíží. „Ani nevíte, jak moc takového přítele potřebuji,“ povzdechla. „Moje teta má notes plný principů a zásad, ale ty platily tak před šedesáti lety. Vždycky mi připadalo, že řídit se jimi znamená chodit v organtýnových šatech s nabíranými rukávy. A jiné ženy, moje nejlepší přítelkyně? Ty mě jen využívají nebo zneužívají, ale ani za mák se nestarají, co se mnou je. Pomalu už

lidi unavuji, jak se pořád objevuji ve společnosti; začínají říkat, že bych se měla vdát.“

Rozhostila se chvíle ticha, během které Seldenovi proletěly hlavou jedna či dvě řízné repliky, kterými by reagoval na to, co bylo vysloveno; nakonec je však zavrhl a dal přednost jednoduché otázce: „A proč to neuděláte?“

Zčervenala, ale rozesmála se: „Vidím, že jste přece jen můj přítel – tohle je totiž jedna z těch nepříjemností, o které jsem si koledovala!“

„Tak jsem to nemyslel, nechtěl jsem být nepříjemný,“ odvětil mírně. „Ale copak sňatek není to, k čemu směřujete? Vždyť právě k němu jsou dívky jako vy vychovávané, ne?“

Vzdechla. „Asi ano. Co jiného nám zbývá?“

„No právě. Tak proč do toho neskočit a mít to za sebou?“

Trhla rameny. „Mluvíte, jako bych si měla vzít prvního chlapíka, který mi přijde do cesty.“

„Nemyslel jsem tím, že byste se do toho musela vrhat takhle urputně, ale někdo s odpovídajícími kvalitami by se snad našel, ne?“

Rezignovaně potřásla hlavou. „Hned ze začátku jsem jednu dvě dobré nabídky odmítla – to ale myslím udělá každá dívka. A jak víte, jsem strašně chudá – a mám obrovské výdaje. Musím si opatřit pořádný zdroj peněz.“

Odvrátil se a natáhl ruku po krabici s cigaretami, ležící na krbové římse.

„Co se stalo s Dillworthem?“ zeptal se.

„Ale, jeho matka se polekala – měla obavy, že nechám předělat všechny jejich rodinné klenoty. A taky po mně chtěla, abych slíbila, že v žádném případě nepřestavím salon.“

„Přesně kvůli tomu se přece dívky vdávají!“

„No samozřejmě! Radši tedy svého syna vypakovala do Indie.“

„To je směla – ale vy určitě můžete dostat někoho lepšího, než je Dillworth.“

Nabídl jí krabici; vzala si z ní tři nebo čtyři cigarety. Jednu si zastrčila mezi rty, ostatní do zlaté taštičky, zavěšené na dlouhé perlové šňůře.

„Mám čas? Dobrá, tak si ještě zakouřím.“ Naklonila se kupředu a přidržela koneček cigarety u té jeho. Pozoroval přitom s čirým potěšením, jak pravidelně jí vyrůstají černé řasy na okrajích hladkých bílých víček a jak narůžovělý stín pod nimi přechází do bělostného tónu tváří.

Zvedla se a začala přecházet po místnosti. Skrz obláčky cigaretového dýmu, který vyfukovala, si prohlížela jeho police s knihami. Některé svazky se pyšnily výzdobou v sytých odstínech anebo starou safiánovou vazbou; její pohled po nich přejížděl něžně, přestože v něm nebylo prázdné ocenění odborníka, ale jen potěšení z barev a struktury materiálu. Po této stránce byla velmi vnímavá. Zčistajasna se její výraz změnil a místo roztěkaného zájmu se v něm objevila konkrétní myšlenka.

„Vy přece sbíráte knihy – a vyznáte se v prvních edicích a takových věcech, že ano?“

„Jen do té míry, jak se může vyznat člověk, který nemá peníze na utrácení. Sem tam v hromadě braku objevím něco zajímavého, a chodím se dívat na velké dražby.“

Znovu se obrátila ke knihám v policích, ale oči jí po nich nyní klouzaly nepozorně – zaměštnával ji nový nápad.

„A co ameríkana? Sbíráte tyhle antikvární tisky, opěvující Ameriku a její historii?“

Selden na ni zůstal hledět, a pak se rozesmál.

„Ne, tohle jde opravdu mimo mě. Já navíc nejsem žádný pořádný sběratel, víte – jen mám zkrátka rád, když můžu vlastnit dobrá vydání těch knih, které mě zajímají.“

Nakrčila nos: „A ta američana musejí být určitě příšerně nudná, vidíte?“

„Řekl bych, že ano – leda by byl člověk odborník na historii. Opravdový sběratel ale jde po věcech, které jsou výjimečné, vzácné. Pochybují, že ti, co nakupují američana, si v nich celé noci čtou. Přinejmenším starý Jefferson Gryce to jistě nedělal.“

Naslouchala mu s velkou pozorností. „A přesto za ně platí takové úžasné ceny! Je to tak divné, být ochotný vydat tolik peněz za ošklivou, mizerně vytištěnou knížku, kterou člověk beztak nikdy nebude číst! Řekla bych, že většina lidí, kteří vlastní američana, ani žádní historikové nejsou.“

„To nejsou; ostatně jen pramálo historiků si může dovolit nějaká američana koupit. Musejí vzít zavděk těmi, co jsou ve veřejných knihovnách nebo v něčích soukromých sbírkách. Zdá se, že běžného sběratele ty věci opravdu přitahují jen proto, že jsou to rarity.“

Usadil se na područce jednoho z křesel poblíž místa, kde stála. Vyptávala se ho dál – chtěla vědět, které knihy jsou nejcennější, jestli se sbírka Jeffersona Gryce opravdu považuje za nejlepší na světě, jaká byla nejvyšší cena, která byla kdy zaplácena za jediný svazek...

Bylo moc příjemné jen tak sedět a vzhlížet k ní, pozorovat, jak bere do rukou knížku, vrací ji na polici a sahá po další; pokaždé prolistovala jen pár stránek. Díval se, jak se profil její skloněné tváře vyjímá na pozadí teplých odstínů starých knižních vazeb, a mluvil bez přestávky dál, aniž by si připustil podiv nad tím, proč se Lily najednou tak zajímá o podobné věci. Ale jako pokaždé, ani tentokrát ne-

dokázal být v její přítomnosti dlouho, aniž by ho začaly zajímat důvody jejího chování: když vrátila první vydání díla La Bruyera a otočila se od knihovny, začal se ptát sám sebe, co má Lily za lubem. Žádnou náповědu mu však neposkytla. Zůstala před ním stát s úsměvem, který sice přiznával, že jsou si blízcí, ale zároveň mu připomínal, že jejich vztah má svá omezení.

„Copak vám nikdy nevadilo,“ překvapila ho najednou otázkou, „že nejste dost bohatý, abyste si mohl koupit všechny knížky, které byste chtěl?“

Viděl, jak se rozhlíží po místnosti a hodnotí pohledem opotřebovaný nábytek i omšelé stěny.

„Jistěže mi to někdy vadí! Přece si nemyslíte, že jsem nějaký svatý na mostě!“

„A co práce – ta vám nevadí?“

„To ne, moje práce sama o sobě není špatná – práva mě dost zajímají.“

„To jsem neměla na mysli, ale spíš skutečnost, že jste k ní uvázaný, a celá ta rutina – copak se vám někdy nechce utéct od všeho, vidět nová místa, nové lidi?“

„Ale ano, strašně – zvláště když vidím, jak všichni moji přátelé uhánějí z města ven.“

Soucitně si povzdychla. „Vadí vám to ale natolik, že byste se oženil – abyste si polepšil?“

Selden se dal do smíchu. „Bůh chraň!“ prohlásil.

S povzdechem hodila cigaretu do krbu.

„A v tom je ten rozdíl: dívka musí, ale muž může, pokud chce.“ Kriticky si ho prohlížela. „Váš kabát je poněkud obnošený – ale koho to zajímá? Kvůli tomu vás lidi nepřestanou zvat na večere. Kdybych *já* chodila v obnošených šatech, nikdo by mě nezval: ženu zvou do společnosti nikoli jen kvůli ní samotné, ale i kvůli jejím šatům! Šaty dělají po-

zadí, jakýsi rámeček – sice nedokážou zaručit úspěch, ale jsou jedním z jeho předpokladů. Kdo by chtěl ošuntělou ženu? Zkrátka se předpokládá, že budeme pořád pěkné a nastrojené, dokud nebude po nás!“

Selden ji pobaveně sledoval; nedokázal se však jejím líčecným dojmutím, jakkoli o to její překrásné oči žadonily.

„No, jistě na vás někde čeká spousta peněz, které budete moct investovat do svého vzhledu – možná potkáte svůj osud dnes večer u Trenorů.“

Podívala se na něj s otázkou v očích.

„Myslela jsem, že tam budete také. Ach, jistěže ne v téhle souvislosti, o které jste mluvil! Ale má tam být spousta vašich známých – Gwen Van Osburghová, Wetheralovi, lady Cressida Raithová, George Dorset se ženou...“

Než vyslovila poslední jméno, na vteřinu se odmlčela a nenápadně po něm střítila zkoumavým pohledem zpod svých řas. Nic ho však z klidu nevyvedlo.

„Paní Trenorová mě zvala, jenže já se až do konce týdne nedostanu z města. A kromě toho mě tyhle velkolepé večírky pořádně nudí.“

„To mě taky!“ zvolala.

„Tak proč tam jdete?“

„Zapomněl jste, že je to součást mých povinností? A kromě toho, kdybych tam nešla, musela bych zůstat v Richfields Springs a hrát s tetou karty.“

„Tak to by byla skoro stejná otrava, jako vzít si Dillwortha,“ pokýval hlavou, a oba se začali smát – náhlá důvěrnost jim oběma přivodila příjemný pocit.

Lily se podívala na hodinky.

„Bože! Musím jít. Už je pět pryč.“

Ještě se na chvíli zastavila před zrcadlem u krbové římsy – studovala vlastní tvář, zatímco si připevňovala zá-

vojíček. Její postoj odhaloval dlouhou, štíhlou linii jejích boků, což jí dodávalo jakýsi přírodní, nespoutaný půvab – jako by byla nějakou lesní vílou, spoutanou společenskými konvencemi v prostředí salonů. Seldena napadlo, že je to právě onen náznak přirozené svobody její povahy, který dodává pikantnost její vumělkovanosti.

Následoval ji do předsíně; na prahu se k němu obrátila a gestem ruky naznačila loučení.

„Bylo to milé; teď mi budete muset oplatit návštěvu.“

„Nechcete, abych vás doprovodil na nádraží?“

„Ne, prosím vás, rozlučme se raději tady.“

Nechala chvíli svou dlaň v té jeho; nepřestávala se na něj usmívat.

„Tak tedy na shledanou – a hodně štěstí v Bellomontu!“ řekl, když jí otvíral dveře.

Na odpočívadle zůstala stát a rozhlédla se kolem. Pravděpodobnost, že tu někoho potká, byla nepatrná – počítala, že je šance zhruba tak tisíc ku jedné, že by se jí to mohlo přihodit, ale člověk nikdy neví. Vždy se snažila své zřídka neuvážené kousky vyrovnat velkou opatrností. V dohledu nikdo nebyl, jen posluhovačka, která drhla schody. Její mohutné tělo a potřeby na uklízení, které měla kolem sebe, zanechávaly jen nepatrný prostor, kterým se mohla Lily protáhnout: musela vzít do ruky sukně a i tak se pak otřela o zeď. Když procházela kolem, posluhovačka přerušila práci a zůstala na ni zvědavě civět. V sevřených zarudlých pěstích přitom svírala mokrý hadr, který právě vytáhla z kbelíku. Měla široký nažloutlý obličej, poznamenaný jizvičkami po neštovicích, a řídké vlasy slámové barvy, skrz které jí nehezky prosvítala kůže.

„S dovolením!“ řekla Lily; svou vlastní zdvořilostí chtěla dát najevo, že se jí ženiny způsoby nelíbí.

Posluhovačka nic neřekla, ale odstrčila kbelík poněkud stranou a dál zírala na slečnu Bartovou, jejíž sukně s hedvábnu podšívkou zašustila o stěnu. Lily cítila, jak pod tím utkvělým pohledem rudne. Co si ta osoba myslí? To člověk nikdy nemůže udělat ani tu nejprostší, nejnevinější věc, aniž by se tím vystavil nějakým nechutným domněnkám? Lily už byla v polovině schodiště, když se konečně usmála: jak se jen mohla nechat pohledem nějaké posluhovačky tak vyvést z míry? Chudák ženská z ní patrně byla celá pryč – takové neobvyklé zjevení jistě nepotkává na chodbě často. Ale jsou podobná zjevení na Seldenových schodech opravdu tak nezvyklá? Vlastně nevěděla, jaký morální kodex panuje v domě s byty starých mládenců! Znovu se jí vehnala červeň do tváří při pomyslení, s jakými představami si ji asi ta žena s utkvělým pohledem spojovala. Pak ale podobné myšlenky odsunula stranou, pousmála se vlastním obavám a pospíchala dolů, zvědavá, jestli se jí na Páté Avenue podaří narychlo sehnat drožku.

Rozhlížela se po ní na ulici; stála přitom v krytém georgiánském vchodu do domu. Zatím neměla štěstí, žádný povoz v dohledu nebyl. Vykročila na chodník, a v tu chvíli se málem srazila s drobným, přepychově oblečeným mužem – měl dokonce gardénii v klopě kabátu. Když uviděl Lily, smekl klobouk a překvapeně vykřikl:

„Slečna Bartová? No ne – ze všech lidí právě ona! Tohle je tedy štěstí!“ Lily se zdálo, že zahlédla v jeho tváři s pozdviženým obočím záblesk pobavené zvědavosti.

„Ach, pan Rosedale – jak se máte?“ odpověděla; uvědomila si, že její znepokojený výraz, který nedokázala potlačit, vyvolal v mužově obličejí náhlý důvěrný úsměv.

Pan Rosedale zůstal stát a se zájmem a uznáním si ji prohlížel. Byl to obtloustlý růžový chlapík židovského typu,

světlovlasý, nastrojený v londýnském obleku, který mu skvěle padl, a s malýma očkama, jejichž kosý pohled budil dojem, že se jejich majitel dívá na ostatní lidi, jako by to byla veteš. Nyní se významně zadíval na vchod do Benedicku.

„Hádám, že jste přijela do města za nějakými nákupy?“ otázal se hlasem, v němž zaznívala důvěrnost.

Slečna Bartová to chabě popřela a pustila se do zbrklého vysvětlování:

„Přijela jsem za svou švadlenou. A teď jsem na cestě na nádraží, abych stihla vlak k Trenorovým.“

„Tedy za švadlenou, ach tak,“ řekl sladce. „To jsem nevěděl, že v Benedicku je nějaká švadlena.“

„V Benedicku?“ zatvářila se trochu zmateně. „Tak se jmenuje tenhle dům?“

„Ano, tak se jmenuje – tuším, že Benedick se dříve říkalo starému mládenci, když se nakonec přece jen oženil, víte? A představte si, náhodou je tenhle dům můj – což je důvod, proč to všechno vím.“ Jeho úsměv se prohloubil, když s narůstající jistotou pokračoval:

„Teď mi ale musíte dovolit, abych vás doprovodil na nádraží. Trenorovi jsou určitě v Bellomontu, že? Máte nejvyšší čas, abyste stihla vlak v pět čtyřicet. Švadlena vás asi zdržela, vidíte?“

Lily z jeho žoviálnosti ztuhla.

„Děkuji,“ zajíkla se; v tu chvíli koutkem oka zahlédla, jak po Madison Avenue přijíždí drožka, a zoufalým gestem ji začala zastavovat. „Jste velice laskavý, ale v žádném případě vás nechci obtěžovat,“ řekla a napřáhla k panu Rosedaleovi ruku. Nedbala na jeho námitky, vrhla se do záchraného vozidla a bez dechu přikázala vozkovi, kam má jet.

Kapitola III.

Dopadla na sedadlo v bryčce, opřela se a povzdechla si. Proč jen vždycky musí žena tak draze platit za každé sebe-
menší vybočení z pravidel? Proč nikdy nemůže udělat nic
přirozeně, aniž by musela sáhnout po nějaké důmyslné
lsti? Uposlechla svého náhlého nápadu, aby se zašla podí-
vat do bytu Lawrence Seldena, a že si opravdu zřídkakdy
dovolila podobným impulzivním nápadům podlehnout!
A tohle uklouznutí ji podle všeho bude stát hodně, patrně
víc, než si může dovolit! Celé roky se chová tak ostražitě,
a najednou udělá během pěti minut hned dvě hrubé chyby,
přemítala rozmrzele. Ta hloupá povídačka o švadleně byla
už sama o sobě špatný nápad – vždyť mohla Rosedaleovi
říct docela prostě, že byla na čaji u Seldena! Už jen pou-
hé vyslovení tohoto faktu by z něj udělalo naprosto nevin-
nou záležitost. Ale ona navíc, poté, co se nechala nachytat
při lži, spáchala ještě mnohem větší pošetilost: dala táfku

svědkovi svého nezdaru! Kdyby bývala měla dostatek duchapřítomnosti a dovolila Rosedaleovi, aby ji doprovodil na nádraží, tenhle ústupek by jí zaručil jeho mlčení. Rosedale patřil k tomu druhu lidí, kteří dokážou přesně ocenit hodnotu, a být spatřen, jak se v odpoledních hodinách prochází po nástupišti se slečnou Lily Bartovou, to by byla cenná nálepka, která by ho ozdobila! Pochopitelně věděl, že se v Bellomontu chystá velkolepý večírek, a možnost, že ho budou pokládat za jednoho z hostů paní Trenorové, byla bezpochyby lákavá: velmi by se mu hodila do rozpočtu. Pan Rosedale byl stále ještě na takovém stupni společenského žebříčku, kdy budít podobná zdání bylo hodně důležité.

Lily tohle všechno věděla, a to bylo právě k zlosti – uvědomovala si, jak snadné by bývalo zavřít mu ústa hned na místě, a jak obtížné to bude v budoucnu. Simon Rosedale byl chlapík, jehož starostí bylo dozvědět se o každém všechno, co se dalo. Jeho představa o tom, jak dokázat, že je ve společnosti jako ryba ve vodě, znamenala rozhlašovat veškeré nepohodlné poznatky o těch, s nimiž chtěl být považován za důvěrně známého. Lily si byla jistá, že její povídačka o švadleně v Benedicku bude mezi Rosedaleovými známostmi kolovat do čtyřiaadvaceti hodin. Nejhorší na tom bylo, že nad ním vždycky ohrnovala nos nebo ho nebrala na vědomí. Poprvé ho potkala, když mu její lehkomyslný bratranec Jack Stepney neprozřetelně obstaral (jako odměnu za zásluhy, které se daly velmi snadno uhodnout) pozvánku na jednu z těch neosobních, přelidněných tlačenic u paní Van Osburghové. Pan Rosedale se tam kolem Lily Bartové neustále motal s onou směsicí umělecké citlivosti a obchodnické vychytralosti, která je charakteristická pro lidi jeho druhu. Rozuměla jeho pohnutkám, neboť její kroky řídily podobně pěkné výpočty. Trénink a zkušenost

ji naučily být k nově přichozím přátelská, jelikož i ten nejnělibnější nováček ve společnosti se může později ukázat užitečným; pokud ne, bude dost času postrčit ho k propadlíšti. Jakýsi intuitivní odpor, který nabyl vrchu nad léty její společenské kázně, však způsobil, že Lily poslala pana Rosedalea do propadliště ihned, aniž by mu dopřála jakoukoli šanci projevit se. Zanechal za sebou pouze lehké pobavení, které u jejích přátel vyvolala rychlost, s jakou byl vyexponován. Ačkoli později – abychom si vzali na pomoc metaforu – čas od času vyplaval o kousek níž po proudu, stávalo se tak jen sporadicky a mezi jeho jednotlivými vynořeními na hladinu vždy uběhla dlouhá doba.

Až doposud si ale Lily pražádné výčitky nedělala. V kroužku jejích přátel byl pan Rosedale prohlášen za „nemožného“ a Jack Stepney dostal důrazné napomenutí za pokus platit své dluhy pozvánkami na večírky. Dokonce i paní Trenorová, kterou její záliba v novotách a rozmanitostech už několikrát dovedla k riskantnímu experimentování, odolala Jackovým pokusům podstrčit jí pana Rosedalea jako novinku. Prohlásila, že pokud jí paměť slouží, tenhle židáček se pokoušel proniknout do společnosti, odkud byl posléze hozen přes palubu, už nejméně dvanáctkrát; a když si Judy Trenorová postavila hlavu, byla jen pramalá naděje, že se panu Rosedaleovi podaří na večírcích u Van Osburghových proniknout dál než do předsíně. Jack vzdal své úsilí i úsměv na tváři, provázený mnohoznačným „Však uvidíte!“, ale svého přítele se statečně nezřekl a ukazoval se s ním v módních restauracích; doprovázely je dámy příjemné a svěží, jakkoli ve společnosti bezvýznamné – zkrátka vhodné pro takovouto příležitost. Avšak ani tento pokus nebyl k ničemu, a tak mohl být nakonec spokojen – protože to byl Rosedale, kdo večere nepochybně platil – jen jeho dlužník.

Pana Rosedale nebyl očividně nikým, z koho by někdo měl mít strach – tedy alespoň do té doby, než se mu vydá do rukou. A to bylo přesně to, co se právě stalo slečně Bartové. Její nešikovná lež mu napověděla, že před ním má co zastírat. Věděla, že si s ní pan Rosedale bude chtít vyrovnat účet – něco v jeho úsměvech jí napovídalo, že nezapomněl. Snažila se ten pocit, který jí způsoboval nepříjemné mrazení, vytěsnit, ale držel se jí celou cestu na nádraží, neodbytný jako pan Rosedale sám.

Měla právě tak čas najít si volné místo, než se vlak rozjel, a hned jak se usadila v rohu – dala si ovšem záležet, jak to pro ni bylo přirozené, aby to provedla co možná efektně –, rozhlížela se kolem sebe s nadějí, že zahlédne někoho z Trenorových známých. Ráda by utekla od svých myšlenek a sebe samotné, a znala jediný způsob, jak toho dosáhnout: rozhovor s někým dalším.

Její pátrání se vyplatilo: na druhém konci vagonu objevila světlovlasého mladého muže s nazrzlou bradkou. Měl před sebou rozložené noviny, jako by se za nimi chtěl ukrýt. Lilyiny oči se vyjasnily, rty se jí uvolnily v lehkém úsměvu. Věděla, že pan Percy Gryce bude v Bellomontu, ale nepočítala s tím, že ji potká takové štěstí, aby ho ve vlaku měla sama pro sebe; tato skutečnost konečně odvála přetrvávající znepokojivé myšlenky na pana Rosedalea. Snad nakonec den přece jen dopadne lépe, než začal.

Začala rozřezávat stránky románu a skrze sklopené řasy pozorovala svou oběť; promýšlela přitom způsob, jakým zaútočí. Cosi v držení jeho těla a urputném soustředění na četbu jí napovídalo, že o její přítomnosti ví – vždyť kdo se nechá takhle pohltit večerními novinami! Hádala, že je příliš ostýchavý na to, aby se zvedl a šel za ní, a přemýšlela, jaký způsob přiblížení zvolit, aby to nevypadalo, že aktivita

vychází od ní. Pobavila ji myšlenka, že by někdo tak bohatý, jako je pan Percy Gryce, mohl být tak nesmělý; dokázala však být k takovým výstřednostem shovívavá a kromě toho – Gryceho ostýchavost mohla posloužit jejím zájmům mnohem lépe než jeho případná sebejistota. Lily sice ovládala umění dodat sebedůvěru nesmělým, ale byla poněkud na pochybách, zda by dokázala vyvést z míry ty, co jsou si sami sebou jistí.

Počkala, dokud vlak nevyjel z tunelu a nevyrazil nerovným terénem severního předměstí. Když poblíž Yonkers trochu zpomalil, zvedla se ze sedadla a pomalu se vydala na druhý konec vozu. Právě když míjela pana Gryce, vagon se náhle zakymácel. Pan Gryce uviděl, jak se jeho sedadla zachytila štíhlá ruka; polekaně vyskočil a jeho bezelstný obličej v tu chvíli vypadal, jako by jej polil karmínovou barvou – dokonce i jeho zrzavé vousy jako by získaly tmavší odstín. Vlak sebou znovu trhnul a slečnu Bartovou téměř odeslal do mladíkovy náruče.

Když znovu získala rovnováhu, se smíchem se stáhla zpátky; on zůstal stát, polapený vůní jejích šatů, a na rameni stále ještě cítil její prchavý dotek.

„Pan Gryce! Jste to přece vy? Omlouvám se – chtěla jsem najít průvodčího, aby mi donesl trochu čaje...“

Natáhla k němu ruku v pozdravu, a zatímco se vlak už přestal kymáčet a rozjel se stejnoměrnou rychlostí, zůstali stát v uličce, aby spolu prohodili pár slov. Ano, je na cestě do Bellomontu; slyšel, že tam slečna Bartová bude také – znovu se při těch slovech začervenala. A jestlipak má v úmyslu strávit tam celý týden? Ach, to je milé!

V té chvíli se jeden či dva opozdilci, kteří nastoupili v předchozí stanici, kolem nich pokoušeli protáhnout uličkou; Lily se musela vrátit na své místo.

„Vedle mě je volno – pojdte si sednout tam,“ vybídla ho přes rameno. Pan Gryce, viditelně tonoucí v rozpacích, uposlechl a po chvíli úspěšně přemístil sebe i svá zavazadla na sedadlo vedle ní.

„No konečně – průvodčí je tady! Snad konečně dostaneme nějaký čaj.“ Vzniesla svůj požadavek, který byl vmžiku splněn, jako ostatně vždycky, když vyslovila nějaké své přání. Průvodčí připravil mezi jejich dvě sedadla malý stůlek, pod nějž Lily panu Gryceovi pomohla uložit jeho překážející zavazadla.

Když byl čaj naservírován, pan Gryce beze slova fascinovaně přihlížel, jak se její ruce míhají nad čajovým podnosem, jak neuvěřitelně jemně a křehce vypadají v kontrastu s bytelným porcelánem a bochníčkem chleba. Považoval za zázrak, že někdo dokáže s takovou lehkostí zvládnout tak obtížný úkol, totiž nalévat čaj na veřejnosti, v drncajícím vlaku. Sám by se toho nikdy neodvážil – obával by se, že přitáhne pozornost ostatních pasažérů. Teď ale, chráněný Lilyinou sebejistotou, uskrával inkoustově tmavý nápoj s velkou chutí a téměř rozjařeně.

Lily, která na rtech ještě stále cítila Seldenův znamenitý čínský čaj, neměla příliš velkou touhu smochit je nyní v drážní břečce, jakkoli jejímu společníkovi očividně chutnala jako nektar. Nakonec si však řekla, že jedna z věcí, která dodává čaji jeho kouzlo, je pití tohoto nápoje ve dvou, a tak se přemohla. Aby se pan Gryce ještě víc potěšil společným zážitkem, usmála se na něj přes svůj šálek, který zvedla z podnosu.

„Docela dobrý, že? Neudělala jsem jej moc silný?“ otázala se starostlivě; odpověděl, že lepší čaj jaktěživ nepil.

„Docela vám i věřím, že říkáte pravdu,“ odpověděla; napadlo ji, že pro pana Gryce, který se v tu chvíli pravděpo-

dobně cítil jako vrcholný požitkář, je to možná poprvé, co se během cest ocitl sám s hezkou ženou.

Připadalo jí jako šťastná náhoda, že to bude právě ona, kdo povede jeho první krůčky. Některé dívky by si nejspíš ani nevěděly rady, jak se k němu chovat: na takovou novou situaci by reagovaly přehnaně, aby zdůraznily, jaké dobrodružství prožívají, tak, aby i on pocítil rozjaření z takové eskapády. Lilyin způsob byl mnohem delikátnější. Kromě toho si vzpomněla, jak její bratranec Jack Stepney jednou popsal pana Gryce jako mladého muže, který kdysi slíbil mamince, že nikdy nepůjde ven do deště, aniž by si předtím nazul galoše. S přihlédnutím k této charakteristice se Lily rozhodla obklopit svého společníka mírným domácím ovzduším – doufala, že bude užitečnější, když ho namísto k pocitu, že dělá něco nepatřičného či neobvyklého, dovede k poznání, jaká báječná výhoda je mít vedle sebe stále někoho, kdo člověku ve vlaku připraví čaj.

Jenže bez ohledu na její úsilí začala konverzace poněkud váznout, jakmile byl čajový podnos zase odnesen. Lily si v duchu musela zrekapitulovat limity pana Gryce: v jeho případě nebyl problém v tom, že by mu chyběly příležitosti – jemu chyběla představitost. Byl to typ člověka, který se nikdy nenaučí rozpoznat rozdíl mezi železničním čajem a nektarem. Existovalo však ještě jedno téma, na které se mohla spolehnout. Věděla, jaké tlačítko zmáčknout, aby svého společníka uvedla spolehlivě do pohybu. Dosud s tím otálela, protože nechtěla sáhnout po nejzazší možnosti; doufala, že se svým uměním dokáže vyvolat jeho zájem i jinak. Jak však čas běžel, do tváře pana Gryce se vplížily neklamně známky únavy a skleslosti. Lily poznala, že je třeba vytáhnout zbraň nejtěžšího kalibru. Naklonila se dopředu a zeptala se:

„A jak pokračujete s vaší sbírkou amerikan?“

Jeho oči se rázem zbavily otupělé mžurky: bylo to, jako by z nich někdo odstranil kalný povlak, kterým byly potaženy, a Lily byla pyšná, že tím obratným hybatelem je právě ona.

„Mám pár nových věcí,“ odvětil potěšeně, ale tlumeným hlasem, jako by se obával, že někdo z okolních cestujících dostane chuť mu jeho sbírku vydrancovat.

Projevila zájem, kladla mu další a další otázky, až se rozpovídal o svých posledních nákupech. Tohle bylo jediné téma, které mu umožňovalo, aby zapomněl sám na sebe, či spíše aby byl sám sebou, bez neustálé rezervovanosti a zábran. Tady byl doma; cítil svou převahu, kdykoli se o tomto tématu rozproudila řeč – což ovšem nebylo nijak často, protože o jeho sbírce se chtěl bavit jen sotvakdo. Mezi známými by našel jen stěží někoho, kdo se o amerikana zajímal anebo o nich alespoň něco věděl. Vědomí o této jejich neznalosti přinášela panu Gryceovi příjemný pocit. Jediná nesnáž spočívala v tom, že bylo obtížné o amerikanech ve společnosti začít, a když už se to povedlo, pak rozhovor udržet. Většina lidí podle všeho vůbec netoužila, aby svou neznalost napravila, a tak byl Gryce jako obchodník, jehož sklady jsou přeplněné zbožím, jež nikdo nechce koupit.

Slečna Bartová však, jak se zdálo, opravdu chtěla o amerikanech vědět úplně všechno, a co víc, docela dobře se v tomto oboru orientovala, alespoň natolik, aby o něm mohla vést příjemně plynoucí rozhovor. Kladla inteligentní dotazy a jeho poučování naslouchala pokorně. Byl původně připravený na to, že se jí na tváři vbrzku objeví apatický výraz, na který byl u svých posluchačů zvyklý, ale ke svému rozjaření před sebou stále viděl její vstřícný pohled. Stríčky vědomostí, které posbírala u Seldena, jako by

bývala měla tušení o tom, že se jí budou šťastnou shodou okolností hodit, jí posloužily tak báječně, že o své návštěvě v Benedicku začala uvažovat jako o nejpříznivější náhodě tohoto dne. Opět se potvrdil její talent zúročit i neočekávané; v duchu si připomněla teorii o tom, že nemusí být vždycky nebezpečné podlehnout okamžitému popudu. Svému společníkovi se nepřestávala pozorně a s úsměvem věnovat.

Pan Gryce měl stejně příjemné pocity. Prožíval neurčité vzrušení, typické pro jednodušší živočichy ve chvílích, kdy dojde k naplnění jejich potřeb, a všechny jeho smysly se nacházely ve stavu blíže nedefinované pohody; osobnost slečny Bartové se mu v tomto stavu jevila jako nejasná, ale vcelku milá.

Zájem pana Gryce o ameríkana nepramenil v něm samotném – u člověka jeho typu se nedalo očekávat, že by projevil nějaký vlastní vkus či zálibu. Jeho strýc mu však odkázal sbírku, která už měla mezi bibliofily určité jméno. Existence této sbírky byla jedinou skutečností, která kdy vrhla slávu na jméno Gryce, a synovec byl na své dědictví tak pyšný, jako by je stvořil vlastníma rukama. Postupem doby je skutečně začal považovat za vlastní dílo a cítil osobní uspokojení, kdykoli na Gryceova ameríkana přišla řeč. Byl sice příliš plachý, než aby chtěl zviditelňovat vlastní osobu, ale pokaždé, když našel své jméno uvedené někde v tisku, pocítil intenzivní, ba až přehnanou radost, která podle všeho byla kompenzací toho, jak se vyhýbal zájmu veřejnosti.

Abyste téhle slasti užil co nejčastěji, předplatil si všechny časopisy, které se zabývaly sbíráním knih obecně a americkou historií zvláště; zmínky o jeho sbírce – po pravdě to jediné, co v oněch časopisech četl – se na stránkách těchto

časopisů objevovaly dost často, takže začal pokládat sám sebe za prominentní osobu, která se těší veřejné pozornosti. S požitkem se obíral představou, jaký zájem to vzbudí, až lidem, jež potká na ulici nebo s nimi bude cestovat ve vlaku, najednou prozradí, že právě on je vlastníkem Gryceových amerikan.

Většina neprůbojných lidí si libuje v takovýchto utajovaných kompenzacích, a slečna Bartová byla dostatečně bystrá na to, aby odhalila, že marnivost, jakou člověk skrývá ve svém nitru, bývá přímo úměrná tomu, jak se podceňuje navenek. S někým, kdo by oplýval větší mírou sebejistoty, by rozhodně nesetrvávala tak dlouho u jediného tématu, ani by nedávala najevo tak přehnaný zájem o něj; odhadla však správně, že sebeláska pana Gryce je žízňivou půdou, vyžadující soustavnou výživu zvenčí. Lily měla talent souběžně přemýšlet, zatímco zdánlivě jen lehce klouzala na povrchu konverzace; v tomto případě se její úvahy týkaly rychlého odhadování budoucnosti pana Gryce: jak by asi vypadala, kdyby se propletla s její vlastní? Gryceovi pocházeli z Albany; do hlavního města se matka se synem přestěhovali teprve přednedávnem, po smrti starého Jeffersona Gryce, aby po něm převzali jeho dům na Madison Avenue. Dům byl strašný: zvenčí pískovec, uvnitř tmavý ořech, Gryceova knihovna v ohnivzdorném přístavku, který vypadal jako mauzoleum. Třebaže zde nebydleli dlouho, Lily už o nich věděla všechno – vždyť příjezd mladého pana Gryce rozechvěl všechny mateřské hrudi v New Yorku, a pokud neměla dívka matku, jejíž srdce by se v dceřině zájmu rozbušilo, pak se zkrátka musela starat sama. I Lily byla proto v pohotovosti: nejenže dokázala zaonačit, aby se dostala mladíkovi do cesty, ale také se jí podařilo seznámit se s paní Gryceovou, monumentální ženou s hlasem, jakým

Edith Whartonová

mluví řečník z tribuny, a s myslí zaneprázdněnou špehováním zlořádného služebnictva. Tato žena občas přicházela navštívit paní Penistonovou; snažila se od ní vyzvědět, jak se jí daří dosáhnout, aby služky v kuchyni nekradly a nevyňásely jídlo z domu. Přitom v sobě paní Gryceová jakousi dobročinnost měla, ale jen neosobní: s podezřením nahlížela na ty, kdo měli nějakou individuální nouzi či potřebu, ale různým institucím poukazovala značné částky, pokud jejich roční vyúčtování ukázalo přesvědčivý zisk. Její domácí povinnosti byly mnohotvárné, neboť sahaly od tajných prohlídek ložnic služebnictva až k neohlášeným inspekcím ve sklepech, ale sama sobě nikdy nedopřála žádné přílišné potěšení. Jednou však nechala vytisknout speciální edici misálu; každý kněz v diecézi obdržel svůj výtisk. Pozlacené album, do kterého vlepovala jejich děkovné dopisy, se stalo hlavní ozdobou stolu v salonu.

Percy byl vychován na principech, které tato vynikající dáma vyznávala. Povaze už tak od přírody váhavé a obezřetné byly do hlavy nasazeny všechny podoby podezíravosti a opatrnosti. Výsledkem bylo, že paní Gryceová ze svého synka vůbec nemusela dolovat slib o nošení přezůvek – sotva totiž hrozilo, že by se někdy dopustil takového hazardu a vydal se do nepohody! Když dosáhl plnoletosti, převzal jmění, které nebožtík pan Gryce vydělal díky patentovanému zařízení, s jehož pomocí nepouštěli do hotelů čerstvý vzduch. Mladý muž v té době stále ještě žil se svou matkou v Albany, ale po smrti Jeffersona Gryce, když do rukou jejího syna přešel další velký majetek, rozhodla paní Gryceová, že jeho „zájmy“ – tak to nazvala – vyžadují, aby se přestěhovali do New Yorku. Usadili se v domě na Madison Avenue a Percy, jehož smysl pro povinnost nebyl o nic menší než matčin, trávil celé pracovní dny v pěkné kance-

láři na Broad Street, kde už při spravování Gryceova majetku zešedivěla celá řada bledých, mizerně placených mužů; tam byl, s úctou a vážností, do všech detailů zasvěcován do umění hromadit bohatství.

Pokud bylo Lily známo, žádným dalším zaměstnáním se pan Gryce zatím nezabýval, a tak je možná omluvitelné, co z toho vyvozovala: totiž to, že nebude nikterak těžké vzbudit v mladíkovi zájem, je-li držen na takovéto chudé dietě. V každém případě se domnívala, že má celou situaci pevně v rukou; obavy z pana Rosedalea a z obtíží, které by jí mohl způsobit, jí zcela vyvanuly z mysli.

Byla by se dál oddávala příjemnému vědomí jistoty, kdyby ji nevyrušilo zastavení vlaku v Garrisons – a zejména to, že v očích svého společníka zahlédla náhlý zákmit úzkosti. Měl sedadlo přímo proti dveřím, a tak jí hned bylo jasné, že ho z klidu vyvedla nějaká známá tvář. Stejně jako když do vozu nastoupila Lily sama, i nyní nastal rozruch a všechny hlavy cestujících se obrátily jedním směrem.

Na základě těchto příznaků tedy Lily nebyla vůbec překvapena, když ji vysokým hlasem pozdravila půvabná žena, která se ve vlaku objevila společně se služebnou, bulteriérem a nosičem, vrávorajícím pod nákladem krabic s oblečením a dalších zavazadel.

„Jé, Lily – cestuješ do Bellomontu? Jestli ano, tak to mi asi nemůžeš přenechat své místo, že? Jenže já *musím* sehnat místo v tomhle vagonu – průvodčí! Průvodčí! Musíte mi okamžitě najít místo! Nemohl by si někam přesednout někdo jiný? Musím dostat místo tady u svých přátel. Jak se máte, pane Grycei? Řekněte prosím tady průvodčímu, že chci sedět vedle vás a Lily!“

Paní Dorsetová, nehledíc na ochotu jednoho z cestujících, který se jí snažil vyjít vstříc a uvolňoval pro ni své

místo, zůstávala trčet uprostřed uličky a působila rozruch, jak to pohledné ženy, když jsou samy na cestách, často dělávají.

Byla menší a štíhlejší než Lily Bartová, s neklidnými pohyby a tělem tak pružným a ohebným, až budila dojem, že se dá zmuchlat a protáhnout prstenem jako nějaká splývavá látka, které ostatně tak ráda nosila. Její drobný bledý obličej jako by sloužil jen jako rámec pro velikánské tmavé oči, jejichž jasnovidný pohled podivně kontrastoval s jejími sebevědomými gesty a tónem hlasu. Jak prohlásil jeden z jejích přátel, vypadala jako odhmotnělý duch, který však kolem sebe potřebuje hodně místa.

Když si konečně uvědomila, že pro ni někdo uvolnil sedadlo vedle slečny Bartové, zabrala je pro sebe, nepřestávajíc vyrušovat celé okolí vykládáním o tom, jak dopoledne přijela automobilem z Mount Kisca a jak celou hodinu musela čekat v Garrisons, aniž mohla najít úlevu v alespoň jediné cigaretě – její manžel, hlupák jeden, totiž zapomněl doplnit její tabatěrku, než se ráno rozloučili.

„A tobě, počítám, touhle dobou už asi žádná cigareta nezbyvá, co, Lily?“ dokončila svou řeč žalostně.

Slečna Bartová zachytila udivený pohled pana Percyho Gryce, jehož ústa nebyla tabákem nikdy zneuctěna.

„To je ale absurdní otázka, Bertho!“ zvolala – a začervenala se při vzpomínce na zásobu, kterou si u Lawrence Seldena strčila do kabelky.

„Proč? Copak ty nekouříš? A odkdy? Cože – že jsi nikdy nekouřila? A vy taky ne, pane Grycei? Ach tak, to bylo ode mě hloupé, teď už je to jasné.“

A paní Dorsetová se opřela o své cestovní polštářky s úsměvem, který v Lily vyvolal prudkou touhu, aby se pro ni bývalo žádné volné sedadlo nikdy nenašlo.

Kapitola III.

V Bellomontu se bridž obvykle hrál až do pozdních nočních hodin. Lily, když konečně odcházela spát, měla za sebou hru až příliš dlouhou, která jí navíc nepřinesla nic dobrého.

Přesto do postele nespěchala: netoužila octnout se sama, což ji v jejím pokoji čekalo, a tak otálela na širokém schodišti a pohlížela dolů do sálu, kde se poslední karetní hráči shlukli kolem nízkého stolku u krbu. Sklepník tam právě položil podnos s vysokými sklenicemi a karafami zdobenými stříbrným okrajem.

Sál byl lemován arkádami a pyšnil se galerií, kterou podpíraly mramorové sloupy nažloutlé barvy. V rozích místnosti se na pozadí tmavého listoví vyjímaly vysoké kytice. Na karmínovém koberci před ohništěm si udělali pohodlí psi – jeden velký lovecký a dva nebo tři křepeláci tam nerušeně podřimovali. Ve světle rozložitého centrálního lustru

se ženám leskly vlasy a jejich šperky vysílaly jiskřivé odlesky, kdykoli se jejich nositelky pohnuly.

Bývaly doby, kdy takovéto prostředí Lily blažilo: naplňovalo její smysl pro krásu a touhu po dokonalé vnější stránce života. Mívala ovšem i chvíle, kdy naopak pocítovala hořkost nad tím, jak skrovné jsou ve skutečnosti její vlastní možnosti. Nyní právě přišel jeden z těch momentů, kdy na ni tento kontrast nepříjemně dolehl. S odporem se odvrátila, když uviděla, jak paní Dorsetová, blýskající mnoha cetkami, vleče za sebou Percyho Gryce do zastrčeného kouta pod galerií.

Znechucení slečny Bartové nepramenilo ze strachu, že by snad nad panem Grycem mohla ztratit svou čerstvě nabytou moc. Bertha Dorsetová ho snad mohla překvapit či omámit svým leskem, ale nebyla dost obratná ani trpělivá na to, aby jí ukořistění mladého muže přineslo nějaký efekt. Byla natolik zaujatá sama sebou, že nedokázala proniknout slupkou jeho nesmělosti, a kromě toho – proč by to dělala? Proč by stála o nějaké problémy? V nejlepším případě ji takový mladíček mohl na jeden večer pobavit svou naivitou – než by jí začal být na obtíž. Dobře to věděla, a tak měla daleko k tomu, aby se ho snažila nějak zvlášť povzbuzovat. Avšak i pouhé vědomí toho, že nějaká jiná žena může upoutat a zase odkopnout muže jen tak z rozmaru, aniž by na něj musela pohlížet jako na případnou součást svých plánů, naplnilo Lily závistí. Percy Gryce ji nudil celé odpoledne – i jen vzpomínka na to jako by probouzela ozvěnu jeho monotónního hlasu –, ale nemůže ho zítra zanedbávat. Musí jít za svým štěstím, musí podstoupit ještě více nudy, musí tu stát s novou ochotou a přizpůsobivostí, a to všechno jen kvůli nevelké šanci, že se on možná rozhodne prokázat jí tu čest – totiž nudit ji až do konce

jejího života. Ohavný úděl – jenže jak se mu vyhnout? Jaká jiná možnost se nabízí? Být sama sebou, anebo Gertou Farishovou.

Vešla do své ložnice. Místnost zalévalo měkké světlo, přitlumené stínítky lamp, přes postel ležel na hedvábném povlečení její krajkový župánek, u kamen na ni čekaly vyšívané pantoflíčky; růžové karafiáty ve váze plnily vzduch svou vůní a vedle lampy na čtení ležely na stolečku ještě nerozřezané časopisy a romány. Při pohledu na to všechno si Lily vybavila stísněný příbytek slečny Farishové se vším jeho laciným zařízením a ohyzdnými tapetami. Ne – pro takové ošuntělé, bídné prostředí se nenarodila, pro žádné nechutné kompromisy s chudobou! Celá její bytost volala po luxusu, potřebovala jeho atmosféru; přepych byl kulísou, kterou vyžadovala, a jediným prostředím, v němž mohla volně dýchat. Ovšem přepych, který náležel jiným, ji neuspokojoval. Ještě před pár lety tomu bylo jinak: stačilo jí, když přijímala svůj každodenní díl požitků jako svou zaslouženou odměnu, aniž by se starala, kdo ji poskytuje. Nyní však začínala být nervózní při pomýšlení, jaké povinnosti z její strany bude její další život vyžadovat. Dříve mívala dojem, že jí všechnen okolní třpyt a nádhera patří, ale teď se začínala cítit jako někdo, kdo pouze paběrkuje z milosti ostatních. Přicházely dokonce chvíle, kdy si uvědomovala, že bude muset zaplatit za to, aby mohla žít podle svého.

Dlouho odmítala hrát bridž. Věděla, že si jej nemůže dovolit, a taky se obávala, že by tak drahé zálibě přišla až příliš na chuť. U několika svých známých už viděla, jaké nebezpečí tady hrozí. Například okouzlující Ned Silverton, kdysi solidní mladý muž, který nyní vyesedával v opovrženíhodném poblouznění po boku paní Fisherové, excentrické

Edith Whartonová

rozvedené osoby, jejíž oči i garderoba byly stejně nápadné jako novinové titulky referující o jejím „případu“.

Lily si pamatovala, jak mladík vypadal, když se poprvé ocitl ve společnosti jejích známých: působil jako potulný básník. Opravdu mu tehdy ve školním žurnálu uveřejňovali půvabné sonety. Pak si však vypěstoval dvojí vášeň: pro paní Fisherovou a pro bridž, a přinejmenším ta druhá ho přivedla k takovým výdajům, že ho z nich už několikrát musely vytažovat jeho dvě usouzené, staropanenské sestry. Ty chudinky strážily jeho sonety jako poklad a pily čaj bez cukru, aby udržely svého drahouška nad vodou. Lily sledovala Nedův případ: viděla, jak se v jeho krásných očích – které v sobě měly mnohem více poezie než jeho sonety – mění škála výrazů, od překvapení k pobavení a od pobavení k úzkosti, jak propadal kouzlu strašlivého boha náhody. Lily měla strach, že by mohla stejné symptomy objevit i u sebe.

V průběhu uplynulého roku si uvědomila, že hostitelky v domech, kde prodlévala na návštěvě, od ní očekávají, že zaujme své místo u karetního stolku. Byla to daň, kterou musela zaplatit za jejich dlouhotrvající pohostinství a za tretky či šaty, které čas od času doplnily její nepostačující šatník. A opravdu, od té doby, co začala hrát, rostla v ní hráčská vášeň. Jednou dvakrát vyhrála velikou sumu, a místo toho, aby si ji uložila pro případ budoucích nezdarů, utratila všechno za oblečení a šperky. Touha napravit tento nerozum, kombinovaná s narůstajícím hráčským rozjařením, ji vedla k tomu, aby při každé nové hře navyšovala sázky. Sama před sebou se vymlouvala, že když už se někdo pustil do hraní u Trenorů, pak musel buď hrát o vysoké částky, anebo riskovat, že ho budou mít za nafoukance či držgrešli. Věděla však dobře, že začíná vžít v hráčské vášni